

Η ΑΓΟΡΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ
από τους ομηρικούς
έως τους ρωμαϊκούς χρόνους

THE AGORA
IN THE MEDITERRANEAN
from Homeric to Roman times

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΚΩΣ, 14-17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2011

INTERNATIONAL CONFERENCE
KOS, 14-17 APRIL 2011

Επιστημονική επιμέλεια
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΓΙΑΝΝΙΚΟΥΡΗ

με τη χρηματοδότηση του
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΙΓΑΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΘΗΝΑ 2011

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ / CONTENTS

ΚΩΣΤΑΣ ΣΟΥΡΕΦ, <i>Αγορή Φαιήκων. Ο χώρος και η συνέλευση</i>	11
ENZO LIPPOLIS, <i>Κυκλικά κτήρια και πολιτικές λειτουργίες στις αγορές της Ελλάδας</i>	15
BARBARA M. A. SIELHORST, <i>Hellenistic agorai. Formation, reception and semantics of an urban space</i>	31
CHRISTOPHER PAUL DICKENSON, <i>The Agora as political centre in the Roman period</i>	47
PAOLO DANIELE SCIRPO, <i>Ο θρησκευτικός προσδιορισμός της αγοράς των Ακρών (Σικελίας)</i>	61
LORENZO CAMPAGNA, <i>The ancient agora of Tauromenion (Taormina, Sicily): New data from recent research</i>	71
JOANN FREED, <i>The Punic agora of Hellenistic Carthage</i>	89
JAMIESON C. DONATI, <i>Civic buildings and the early Greek agora: The view from the Peloponnese</i>	101
ΕΛΕΝΗ ΜΑΡΑΝΤΟΥ, <i>Λατρευόμενες θεότητες σε αρχαίες αγορές πόλεων της Πελοποννήσου</i>	113
ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΦΡΙΤΖΙΛΑΣ, <i>Η αγορά του αρχαίου Παλλαντίου</i>	125
ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΩΛΟΣ, ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΣΑΡΡΗΣ, <i>Η αγορά της Σικυώνος</i>	139
ΣΠΥΡΟΣ Γ. ΠΕΤΡΟΥΝΑΚΟΣ, <i>Η αγορά της αρχαίας Επιδαύρου</i>	153
EUSTATHIOS D. CHIoTIS, <i>Water supply and drainage works in the Agora of ancient Athens</i>	165
ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΧΙΩΤΗΣ - ΛΑΜΠΡΙΝΗ ΧΙΩΤΗ, <i>Παραγωγικές δραστηριότητες στην αρχαία Αγορά της Αθήνας κατά τους υστερορωμαϊκούς χρόνους</i>	181
MARGRIET HAAGSMA, SOPHIA KARAPANOU, TRACENE HARVEY, LAURA SURTEES <i>A new city and its agora: Results from Hellenic-Canadian Archaeological work at the Kastro of Kallithea in Thessaly, Greece</i>	197
ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ-ΜΕΝΤΕΣΙΔΗ, <i>Η αγορά της Αιανής</i>	209
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΚΟΥΚΟΥΒΟΥ - ΕΙΡΗΝΗ ΨΑΡΡΑ, <i>Η αγορά της αρχαίας Μιέζας: Η δημόσια όψη μιας σημαντικής μακεδονικής πόλης</i>	223
ΕΛΕΝΗ ΤΡΑΚΟΣΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ, <i>Αγορά ρωμαϊκών χρόνων στο Στρατόνι Χαλκιδικής</i>	239
STELLA DROUGOU, <i>Basileia (Palaieste) und Agora in den Hauptstädten Makedoniens</i>	255

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΥΡΕΜΠΙΑΝΑΣ, <i>Αγορά της Ηφαιστίας: Ελληνιστικά σταθμιά</i>	265
ERGÜN LAFLI, ASLI CUMALIOĞLU, <i>The agoras of Notion in Ionia</i>	271
EIRENE ΡΟΥΡΑΚΙ, <i>The Macellum of Perge: New aspects on its building material</i>	279
GAËLLE COQ UEUGNIOT, <i>The oriental agora: The case of Seleucid Dura-Europos, Syria</i>	295
ΛΥΔΙΑ ΠΑΛΛΙΟΚΡΑΣΣΑ-ΚΟΠΙΤΣΑ, <i>Η αγορά της αρχαίας Άνδρου. Μορφή και δραστηριότητες</i>	311
ENORA LE QUÉRE, <i>The agora at the time of the Forum: The example of the Cyclades in Roman Imperial Times</i>	327
LUIGI M. CALIÒ, <i>The Agora of Kamiros. A hypothesis</i>	343
A. ΓΙΑΝΝΙΚΟΥΡΗ, Ε. ΣΚΕΡΛΟΥ, Ε. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, <i>Η αγορά της Κω: Ανασκαφικά δεδομένα</i>	357
GIORGIO ROCCO, MONICA LIVADIOTTI, <i>The Agora of Kos: The Hellenistic and Roman phases</i>	383
ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, ROSSANA NETTI, <i>Η αγορά της Κω: Το έργο της αποκατάστασης του νότιου τμήματος</i>	425

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ

Κυρίες και κύριοι,

Μεγάλη είναι η τιμή και η χαρά μου να σας καλωσορίζω στο νησί μου, την Κω, για τις εργασίες του Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα «Η Αγορά στη Μεσόγειο από τους ομηρικούς έως τους ρωμαϊκούς χρόνους». Το Συνέδριο οργανώνεται από το Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Αιγαϊακών Σπουδών στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος «Ανάδειξη αρχαίας ελληνιστικής αγοράς Κω και μεσαιωνικών περιμετρικών οχυρώσεων πόλεως Κω», που χρηματοδοτείται από τον χρηματοδοτικό μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) 2004-2009.

Η επιστημονική αυτή συνάντηση πραγματοποιείται την έννοια και τη μορφή της αγοράς ως κέντρου της δημόσιας ζωής των πόλεων στην αρχαιότητα, που εξυπηρετούσε τις ποικίλες δραστηριότητες των πολιτών. Ο εκτεταμένος χρονικός ορίζοντας, από τους ομηρικούς έως τους ρωμαϊκούς χρόνους, που τέθηκε για την επιστημονική προσέγγιση του θέματος, μας επιτρέπει να εξετάσουμε τη σταδιακή εξέλιξη της αγοράς από συνάθροιση πολιτών σε εμπορικό-πολιτικό, κοινωνικό και θρησκευτικό κέντρο με ιδιαίτερη σημασία για τη δημόσια ζωή της πόλης.

Σκοπός της επιστημονικής συνάντησης είναι η συμπλήρωση του αρχαιολογικού χάρτη των αγορών στη λεκάνη της Μεσογείου και η παρουσίαση νέων δεδομένων. Οι θεματικοί άξονες αφορούν στην αρχιτεκτονική της αγοράς, καθώς και την πολιτική, οικονομική, κοινωνική και θρησκευτική διάστασή της διαχρονικά μέσα από τα υλικά κατάλοιπα και τις γραπτές πηγές. Το πρόγραμμα διαμορφώθηκε με βάση τη γεωγραφική κατανομή των χώρων που παρουσιάζονται στις εισηγήσεις, με σκοπό να μας ταξιδέψει νοερά στη Μεσόγειο της αρχαιότητας από τη δύση προς την ανατολή.

Το Συνέδριο που οργανώνουμε αποτελεί σύμφωνα με τους Ευρωπαίους εταίρους μας τον πλέον επιτυχημένο τρόπο προβολής του προγράμματος, στα πλαίσια της δημοσιοποίησης του έργου τόσο στον επιστημονικό κόσμο όσο και στο ευρύτερο κοινό. Με το πρόγραμμα εξασφαλίστηκε ένα σημαντικό ποσό που ανέρχεται στο ύψος του 1.200.000 ευρώ, με το οποίο θα πραγματοποιηθεί μια σοβαρή πολιτιστική αναβάδμιση στη φυσιογνωμία του κέντρου της πόλης μας.

Προς τις πολιτικές ηγεσίες του Υπουργείου Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας και του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού εκφράζονται θερμές ευχαριστίες. Ευχαριστούμε την κ. Στριάγκα και ιδιαιτέρως τον κ. Δεναξά, στελέχη του Υπουργείου Οικονομίας στο Σημείο Επαφής του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, για την υποστήριξή τους σε όλα τα επίπεδα διαχείρισης του έργου.

Το έργο της αναστήλωσης και ανάδειξης των σημαντικών μνημείων της Κω που πραγματοποιείται με τα κονδύλια αυτά βρήκε θερμούς υποστηρικτές στο πρόσωπο του κ. Γιώργου Κυρίτση, τέως δημάρχου της Κω, ο οποίος συνέλαβε από τα πρώτα στάδια το μέγεθος της σημασίας του έργου για το νησί μας, και στη συνέχεια του κ. Θεοδόση Νικηταρά, αντιδημάρχου Κω, οι οποίοι προσέφεραν υποστήριξη και απρόσκοπτη συνεργασία. Θερμά τους ευχαριστώ.

Για την πραγματοποίηση του Συνεδρίου από καρδιάς ευχαριστώ τους συναδέλφους που μετέχουν με ανακοινώσεις, και ταξίδεψαν από τη Γερμανία, την Ιταλία, τον Καναδά, την Τουρκία, τη Γαλλία, τις Ηνωμένες Πολιτείες και από όλη την Ελλάδα για να συμμετάσχουν σε αυτό το γοητευτικό ταξίδι στη Μεσόγειο.

Ευχαριστίες πολλές εκφράζονται επίσης στον αντιδήμαρχο και αγαπητό φίλο κ. Γιάννη Μπαλαλή για την κάθε είδους υποστήριξή του, τον Δημοτικό Οργανισμό Τουρισμού για την προσφορά ενημερωτικού υλικού και τον κ. Χατζηεμμανουήλ για την προσφορά κρασιών του οινοποιείου του για τους συνέδρους.

Τέλος, πολλά ευχαριστώ οφείλω στους συνεργάτες μου στο Ινστιτούτο, την Ειρήνη Νικολακοπούλου, που μαζί μου επωμίστηκε όλο το βάρος της διοργάνωσης του Συνεδρίου, και την Άννα Καραβοκυρού, υπεύθυνη για τη διαχείριση των κονδυλίων του προγράμματος, που ανέλαβε και την οικονομική διαχείριση του Συνεδρίου.

Κλείνοντας θέλω να ευχηθώ καλή επιτυχία στις εργασίες του Συνεδρίου και καλή διαμονή στους φιλοξενούμενούς μας. Νομίζω ότι οι ομορφιές της Κω θα τους ανταμείψουν.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΓΙΑΝΝΙΚΟΥΡΗ
Προϊσταμένη του
Αρχαιολογικού Ινστιτούτου
Αιγαιακών Σπουδών